

формування мови дипломатії, або навіть “дипломатичної” мови, торкається набагато глибших питань дипломатії сьогодення і майбутнього, для якої слова продовжують залишатись головним інструментом.

Література

Агранович Н. В. Вторичные тексты в коммуникативно-когнитивном аспекте: дис. ... канд. фил. наук : 10.02.19. – / Н. В. Агранович. – Москва : РАН ИЯ, 2006. – 152 с. Вербицкая М. В. К обоснованию теории “вторичных текстов” / Вербицкая М. В. // Филологические науки. – №1. – 1989. – С. 30-35. Burhanudeen H. Language of Diplomacy / Hafriza Burhanudeen // Journal of the Materials Development Association (MATSDA). – 2003. – vol. 8/1, 8/2. – P. 32–37. Kamel S. A. J. Language and Diplomacy / Kamel S. Abu Jaber // Language and Diplomacy. – Malta : DiploProjects, 2001. – P. 49–54. Matos F. G. Applying the Pedagogy of Positiveness to Diplomatic Communication / Francisco Gomes de Matos // Language and Diplomacy. – Malta : DiploProjects, 2001. – P. 281–287.

Ілюстративні джерела

Brazil-Bolivia Tensions Over Narco-Diplomatic Scandal [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.hightimes.com>. Brazil FM resigns over diplomatic scandal [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.presstv.ir/detail/2013/08/27>. Charges Dropped in PNG-Taiwan Diplomacy Scandal [Electronic resource]. – Access mode : <http://asopa.typepad.com>. Diplomat Replaces Scandal Cardinal in Top Vatican Post [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.dailystar.com.lb/News/International/2013/Oct-15>. Diplomatic Scandal in Tehran: Love Emails from the German Embassy [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.spiegel.de/international/germany/diplomatic-scandal>. Edward Snowden NSA Scandal: India's Diplomatic Mission in London Uses Typewriters to Beat Snoopers [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ibtimes.co.uk/nsa.Faced With an International Diplomatic Scandal>, Kagame Now Recalls 5 Senior Diplomats [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.umuvugizi.com>. Russia Demands Dutch Apology Over Diplomat Amid Greenpeace Row [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.arabnews.com/news/467103>. The American Spying Scandal is No Ordinary Diplomatic Rift [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ft.com/intl/cms>. UK Diplomatic Corps Involved in an Architectural Scandal [Electronic resource]. – Access mode : <http://voiceofrussia.com>. U.S. SPY SCANDAL: Rethink Rules of Diplomacy [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.nst.com.my/opinion>. WikiLeaks' Diplomatic Scandal [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.lavalina.tv>.

УДК 81'27

КОВАЛЕНКО А. М.

(Бердянський державний педагогічний університет)

ПОЛІТИЧНА МОВА ЯК ЗАСІБ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

У статті розглядаються особливості політичної мови як засобу політичної комунікації. З'ясовано основні функції політичної мови, визначено її підсистеми. Охарактеризовано особливості політичної мови як підвиду національної.

Ключові слова: політична мова, політична комунікація, маніпулятивний потенціал, масова свідомість.

Коваленко А. Н. Политический язык как средство политической коммуникации. В статье рассматриваются особенности политического языка как средства политической коммуникации. Выявлены основные функции политического языка, определены его подсистемы. Охарактеризованы особенности политического языка как подвида национального.

Ключевые слова: политический язык, политическая коммуникация, манипулятивный потенциал, массовое сознание.

Kovalenko A. N. The political language as a means of the political communication. The article discusses about features of the political language as a means of the political communication. Basic functions of the political language were clarified and defined its subsystems. The features of the political language were characterized as the national subspecies.

Key words: the political language, the political communication, the manipulative potential, the mass consciousness.

Інформаційний бум, що виник із розвитком та поширенням інформаційних технологій, поставив перед людством нову проблему – забезпечення оперативного доступу до інформації та інтенсивного обміну нею. Для соціуму ХХІ століття характерним є не лише глобальна інформатизація, а й політизація різноманітних сфер життя людини. Сучасна людина постійно знаходиться у вирі найрізноманітнішої інформації поданої через ЗМІ та Інтернет. В інформаційному просторі сьогодення одну із провідних ролей виконують політичні діячі, адже роль політиків у світі постійно зростає, що загострює необхідність дослідження проблем політичної комунікації, невід’ємною складовою якої є політична мова. Виступаючи могутнім засобом формування громадської думки, маніпуляції масової свідомістю, політична мова, як лінгвістичне явище, потребує глибокого різновекторного аналізу, чим і зумовлено **актуальність** нашого дослідження. Нерозривність зв’язку мови та мислення, провідна роль мови у процесах формування та розвитку особистості зумовлюють підвищений інтерес до

ролі мови у політичних процесах. Дослідження особливостей політичної мови сьогодні цікавить не лише мовознавців, але й політологів, філософів, соціологів, психологів.

Метою нашого дослідження є вивчення особливостей політичної мови.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання наступних **завдань**:

- зробити огляд теоретичних робіт присвячених вивченню політичної мови;
- проаналізувати сучасні визначення поняття «політична мова»;
- з'ясувати різницю між термінами «політична мова» та «мова політики»;
- розглянути підсистеми політичної мови;
- з'ясувати основні функції політичної мови;
- визначити характерні особливості політичної мови.

Предметом нашого дослідження є політична мова як особливий підвид загальнонаціональної мови.

Об'єктом нашого дослідження політична мова як засіб політичної комунікації.

Лінгвістичні дослідження присвячені проблемам вивчення політичної комунікації є безперечно актуальними для сьогодення, оскільки мова постає засобом впливу та маніпуляції. Політична мова є багатовимірним конструктом і виступає не лише у ролі засобу подачі інформації, але й у ролі засобу управління суспільством, масовою свідомістю.

Дослідження політичної мови, на думку В. В. Петренка, охоплює надзвичайно широке коло проблем, зокрема, співвідношення мови і влади, взаємовідносини мови та ідеології, функціонування мови у тоталітарному та демократичному суспільствах, особливості соціально-політичної лексики, дослідження мови як інструменту впливу на масову свідомість, маніпулятивний потенціал політичної мови, специфіка мовного впливу в політичній пропаганді, рекламі, засобах масової інформації, публічному мовленні політичних діячів, особливості індивідуальної мовної поведінки політиків. Вивченню особливостей політичної мови присвячували свої праці А. Н. Баранов, Б. Ю. Норман, А. П. Чудінов, Л. П. Нагорна, В. В. Петренко та ін.

Загальноприйнятої наукової дефініції політичної мови не існує. Російський мовознавець А. П. Чудінов під поняттям «політична мова» розуміє особливу підсистему національної мови, призначену для політичної комунікації, тобто для пропаганди тих чи інших ідей, емотивного впливу на громадян, вироблення суспільного консенсусу [Чудінов 2001, с. 3]. В. В. Петренко пропонує розглядати політичну мову як сукупність вербальних структур, які використовуються у сфері політики й впливають на політичну свідомість індивідів та їх участь у перебігу політичних процесів. Дослідниця наголошує, що політична мова це не лише мова публічних політичних дискусій, дебатів, а й мова документів, законів, постанов та ін. [Петренко 2006, с. 126].

Вважаємо доречним зауважити, що поняття «політична мова» та «мова політики» не є тотожними. Українська дослідниця Л. П. Нагорна стверджує, що під поняттям «мова політики» традиційно розуміють термінологію і риторику політичної діяльності, де політики виступають у своїй професійній ролі, а політична мова являє собою ресурс відкритий для користування всіх членів мовного співтовариства. [Нагорна, с. 74]

У дослідженні В. В. Петренка зазначено, що українські та російські мовознавці найчастіше користуються терміном «політичний дискурс», на відміну від своїх західних колег, які користуються термінами «політична мова» або «мова політики» [Петренко 2006, с. 126]. До політичної мови насамперед слід віднести мову публічних виступів політиків, мову функціонування політичних інститутів, мову політичної пропаганди та політичної реклами, мову політичних документів, передач та ток-шоу на політичні теми, мову виборів та перевиборчої агітації.

В. Бергедорф виділяє у політичній мові наступні підсистеми:

1. Мова законодавства та адміністративно-правова термінологія, основне завдання якої полягає у тому, щоб прорегламентувати та «проштампувати» вчинки та дії громадян, привести їх шляхом заборон, приписів та вказівок до законслухняної поведінки.

2. Адміністративна мова чи мова управління. Її призначення – сформулювати розпорядженнями, інструкціями певні настанови для практичної діяльності членів суспільства. Сюди відносяться, наприклад, офіційні повідомлення, квитанції про податки, військові накази і т.п.

3. Мова переговорів, завдання якої полягає у намаганні привести до згоди сторони, що конфліктують, зблизити їхні позиції і словесно робити акцент на спільності переговорів.

4. Мова політичного виховання, яка покликана створити нормативні структури та початкові терміни для формування політичних позицій. Сфери її функціонування – освіта, масова комунікація, де вона є засобом обґрунтування політичних цінностей та прищеплення відповідних переконань.

5. Мова політичної пропаганди, яка застосовується для того, щоб змінити чи навпаки закріпити існуючу структуру оцінок та думок. Вона являється засобом словесної боротьби за владу, оперує поняттями, що зачіпають найбільш спірні проблеми, спрямовані на те, щоб спонукати слухачів на дії на користь своєї партії чи на шкоду супротивній стороні й представлена перш за все промовамі різних політичних діячів [Політологічний енциклопедичний словник 1997, с. 207].

Л. П. Нагорна виділяє наступні функції мови: регулятивна, інструментальна, референтна (відображальна) та функція вироблення вербальних механізмів зв'язку між владою та громадянським суспільством. Регулятивна функція політичної мови полягає у здатності пробуджувати волю до дії, а також гальмувати чи дестабілізувати ті чи інші політичні процеси. Інструментальна функція дає змогу здійснювати соціальний контроль, легітимізацію і відтворення влади, а також формувати систему орієнтацій. Референтна функція дає змогу створити певну систему взаємовідносин людини і зовнішнього світу, у якій політична мова виступає як інструмент інтерпретації, створення міфів, ілюзій. Функція вироблення вербальних механізмів зв'язку між владою та громадянським суспільством забезпечує успішність реалізації політичних цілей, стратегій, тактик [Нагорна 2005, с. 72-73].

Політична мова також має певну оцінну функцію. Цей факт є очевидним та незаперечним. Здійснюючи той чи інших комунікативний акт мовець не може ставитися до повідомлюваної ним інформації відсторонено, нейтрально, що обумовлено самою специфікою політичного дискурсу, головною метою будь-якого політики є боротьба за владу, за створення свого позитивного політичного іміджу, за електорат. Інтерпретація та оцінювання політичних фактів зумовлює певний маніпулятивний вплив на аудиторію. Особливо яскраво це реалізується у політичній пропаганді, рекламі, створенні опозиції «свій–чужий».

Політична мова є не лише засобом спілкування, але й «зброєю» у боротьбі за владу, вплив на електорат, суспільне становище, політичний статус. Специфічною рисою політичної мови є її певна завуальованість. Політики рідко вдаються до конкретизації інформації, чітко простежується прагнення тримати певну дистанцію між громадянським суспільством та політичною ситуацією в країні. Прагнення подати інформацію спорадично, уникаючи гострих кутів та прямих відповідей є характерними рисами політичної мови сьогодення. Відкритість чи закритість влади у діалозі із суспільством є певним мірилом демократичності.

Процес політичної комунікації значно ускладнюється тим фактом, що мовлення політичних діячів, звернене до народу, має бути одночасно зрозумілим широкому загалу та демонструвати певну професійну компетентність політика, його широкі знання у сфері економіки, юриспруденції, міжнародних відносин та ін. Використання наукової термінології ускладнює процес комунікації, зменшує ефективність сугестивного впливу на реципієнта.

Особливістю політичної мови є переважання масового адресата, адже інформація, яка прагнуть подати політичні діячі має стати відомою якомога більшому числу слухачів. Оскільки політична комунікація прямо чи опосередковано впливає на формування суспільної думки очевидно є необхідність дослідження даного феномену як для політичних діячів (пошук ефективних засобів управління та формування суспільних настроїв) так і для пересічних

громадян (розпізнання істинних намірів політиків, пошук прихованих смислів). Політична мова не просто «ретранслює» політичну реальність, а й моделює та видозмінює останню.

Політична мова виступає не лише засобом комунікації, але й засобом маніпуляції свідомістю в політичному дискурсі, оскільки політики подають свою точку зору на те чи інше питання з позиції «абсолютної істини», має місце певна «театралізованість» зумовлена прагненням створити ту чи іншу ідеологію, дискредитувати політичного опонента, викривити реальність під потрібним кутом. Політична мова є мірилом розвитку суспільства. Політичні дебати у яких опоненти демонструють повагу один до одного, здатні вести полеміку у межах правового поля та не порушуючи норми культури мовлення, свідчать про надзвичайно високий рівень культури громадянського суспільства, відкритість влади до діалогу.

Л. П. Нагорна вважає, що діалогічний потенціал соціуму визначається його здатністю використовувати різні засоби узгодження інтересів, цілей і дій. Рівень його цивілізаційної зрілості прямо залежить від діалогічної компетенції, вміння чути опонента, розуміти систему його аргументації. На думку дослідниці партнери по діалогу незалежні один від одного через свободу вибору і водночас вразливі внаслідок своєї відкритості. [Нагорна 2005, с. 79].

За влучним висловом Л. П. Нагорної політична мова, являє собою досить ефективний інструмент, який не лише забезпечує вироблення та передачу політичної інформації, але й виступає творцем політичних смислів, могутнім ідеологічним чинником. Дослідниця стверджує, що політична мова, існуючи у двох формах – вербальній і символічній, диктує правила гри, що ведеться між владою і громадянами [Нагорна 2005, с. 76].

Підсумовуючи сказане вище, можемо зробити **висновок**, що політична мова є складним багатоплановим лінгвістичним явищем. І потребує глибокого вивчення не лише із мовознавчої, але й з політологічної, філософської, соціологічної та психологічної точок зору. Вивчення політичної мови не є новим у мовознавчій науці, проте не існує його загальноприйнятого наукового визначення. Нами з'ясовано, що політична мова складається із наступних підсистем: мова законодавства та адміністративно-правова термінологія, адміністративна мова чи мова управління, мова переговорів, мова політичного виховання, мова політичної пропаганди. У роботі ми розглянули основні функції політичної мови, як регулятивна, інструментальна, референтна (відображальна), функція вироблення вербальних механізмів зв'язку між владою та громадянським суспільством та оцінна функція. Нами доведено, що політична мова у політичній комунікації виступає не лише як засіб передачі інформації, але й як засіб маніпуляції суспільною думкою, свідомістю; політична мова постає інструментом боротьби за владу, суспільне становище.

Перспективу нашого дослідження ми вбачаємо у поглибленому розгляді лінгвістичних засобів впливу на свідомість із метою політичної пропаганди.

Література

- Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л. П. Нагорна. – К. : Світогляд. 2005. – 315 с. *Петренко В.В.* Політична мова чи політичний дискурс? / В. В. Петренко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка: Сер.: Філософія. Політологія. – 09/2006. – N81/83. – С. 124–126. *Політологічний* енциклопедичний словник : Навч. посібник для студентів вузів. – К. : Генеза, 1997. – 400 с. *Чудинов А.П.* Россия в метафорическо зеркале: когнитивное исследование политической метафоры (1991–2000) / А. П. Чудинов. – Екатеринбург, 2001. – 238 с.